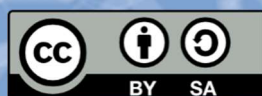

Poznejme svůj region a jeho osobnosti

Soubor metodických materiálů

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

5.1 Tematický blok č. 1 – „Knihovny, jejich význam, zakladatelé“

5.1.1 Téma č. 1 – „Antonín Marek – život, dílo, význam“ – řešení

Antonín Marek – život, dílo, význam – řešení

Žil v letech 1785–1877. Narodil se v Turnově, zemřel v Praze.
Byl to: - básník
- překladatel
- jazykovědec
- kněz

V jedenácti letech začal studovat v (kde – země) Polsku, po smrti otce v roce 1800 pak pokračoval v Praze. V letech 1804–1808 studoval (co) teologii v (kde) Litoměřicích. Zde se seznámil s Josefem Jungmannem, který se stal jeho celoživotním přítelem a později mu nabídl spolupráci při psaní svého slovníku.

Po vysvěcení v roce 1808 působil jako kněz na několika místech, usadil se pak v Libuni (odtud přízvisko „libuňský jemnostpán“).

Mezi léty 1844–1858 byl školním dozorcem, jeho zásluhou se školství na Turnovsku dostalo na velmi vysokou úroveň. Stejně jako Komenský doporučoval učitelům používat při výuce názorné pomůcky.

Byl jedním z těch, kteří se zasloužili o založení 2. nejstarší knihovny v Čechách – v Turnově (dnes nese jeho jméno). Zasloužil se také o vznik ochotnického divadla v Turnově a Libuni.

Konec života prožil v Praze, je pochován na Vyšehradě.

Dílo:

Básně: vyjadřoval v nich obavu o osud českého národa (je považován za předchůdce Jána Kollára)

Překlady: překládal např.: Shakespeara, Schillera, Ovidia, ruské autory

Jazykověda:

Vrcholem jeho jazykovědného snažení je dílo: LOGIKA neboli UMNICE (vydáno 1820, přepracováno 1844). V něm najdeme kompletní české filozofické vědecké názvosloví, jako například věda, předmět, obsah, rozsah, druh, názor, domněnka...

Společně s J. Jungmannem upravovali i pravopis dnes běžných českých slov.

Význam: - jazykovědec – nová slova užívaná dodnes – filozofické názvosloví

- knihovna Turnov – ochotnické divadlo

5.1.3 Téma č. 3 – „Historie a současnost Městské knihovny Antonína Marka v Turnově (pravopis a jazykový rozbor)“ – řešení

Řešení:

Městská knihovna A. Marka v Turnově (dále jen MKAM v Turnově) – upraveno z webových stránek:

Doplň vše chybějící:

Kniha vždy měla a stále má nezastupitelný vliv na **vývoj** kulturního života společnosti. Je tomu tak nejen na Turnovsku, ale i v jiných oblastech naší vlasti. Připomeňme si některé události z historie knihovny v Turnově.

Za vším stojí **nadšenec** a **obětavec**, jehož jméno dnes nese knihovna ve svém názvu – pan Antonín Marek, páter, básník, spisovatel, propagátor divadla. Antonín Marek se **významně** zasloužil o šíření **myšlenky** národního obrození na Turnovsku. V 19. století začaly vznikat knihovny jako součást národně obrozeneckého hnutí českého národa. Veřejně přístupné knihovny byly **nejjednodušší** a také velmi účinnou cestou ke vzdělání v národním jazyce.

Celkem 18 možných chyb

9 bodů

Historie dnešní Městské knihovny Antonína Marka v Turnově se začala psát 27. prosince 1820. Tehdy byla založena „Společnost turnovské knihovny“. Následoval složitý a dlouhý vývoj, během něhož knihovna **vyvíjela** bohatou osvětovou činnost. Knihy byly původně **sbírány** jako milodary členů. V srpnu 1901 byla knihovna moderně upravena. Všechny knihy byly **roztríděny** dle vědních oborů, opatřeny přírůstkovým číslem a byl **vypracován** jejich seznam. Knihovna se **zabývala** nákupy knih, vzdělávací činností, pořádala časté a velmi hodnotné přednášky a **výstavy**. V době válek nebyly podmínky pro knihovny příznivé, po obnovení Československa došlo k mnoha **výrazným změnám**.

Celkem 22 možných chyb

11 bodů

Najdi a označ chyby:

Zásadní změny nejen v knihovnictví nastaly po roce 1989 – začátek svobodného poskytování služeb bez politizace, bez preference některých skupin literatury. U příležitosti 170. výročí vzniku knihovny, v roce 1990, dostává turnovská knihovna dárek ze všech **nejcennější**! Konečně může hrdě nést jméno svého zakladatele – Městská knihovna Antonína Marka v Turnově. Od roku 1996 je tedy turnovská knihovna plně automatizovaná. Každá kniha má svůj čárový kód a každý čtenář průkazku rovněž s čárovým kódem. K lepší orientaci v knihovním fondu jsou pro čtenáře v jednotlivých **odděleních** připraveny veřejně přístupné katalogy v elektronické podobě.

5 chyb

5 bodů

Celkem možno získat 25 bodů.

Navrhované hodnocení:

Body	hodnocení – známky
23–25 bodů	1
19–22 bodů	2
14–18 bodů	3
9–13 bodů	4
0–8 bodů	5

Městská knihovna A. Marka v Turnově (dále jen MKAM v Turnově) – upraveno z webových stránek se souhlasem ředitele knihovny:

Na závěr si tedy shrňme, kam dospěla naše knihovna na rozhraní věků. Knihovna Antonína Marka v Turnově je veřejnou městskou knihovnou. Pracuje systémem ústřední knihovny se 4 pobočkami rozmístěnými na území města. **Poskytuje pestrou paletu služeb, nabízí velký výběr beletrie a naučné literatury, periodik, CD-ROMŮ a pro zdravotně postižené občany i nosičů zvuku, meziknihovní výpůjční službu, pořádá početné kulturní pořady pro školy a veřejnost.** Je zde k dispozici i několik počítačů s připojením k internetu. Knihovna umožňuje i kopírování a skenování dokumentů. Zmínit je třeba i spolupráci s penziony a pečovatelskými domy (besedy, přednášky, donášková služba). **Při procházkách naším městem si jistě každý z Vás všiml také rozmístěných knihobudek, které jsou pravidelně doplňovány.** „Naše“ knihovna vyrostla nepochybně ve skutečně vynikající středisko kulturních činností. Z tradičních akcí bychom rádi zmínili například Noc s Andersenem, pořady výchovy ke čtenářství – Klub Matýsek –, literárně dramatický kroužek – Turnovský granátek –, pravidelné akce – Večery Na Sboře – a mnohé další.

1. První a třetí tučně vytištěné souvětí rozeber – napiš graf a urči druhy vět: 4b.
První souvětí: VH1 – VV1 (předmětná)
Třetí souvětí: VH1 – VV1 (přívlastková)
2. U druhého souvětí urči počet vět: 3 3b.
3. Napiš význam slov, slovních spojení: 3b.

Beletrie – umělecká (zábavná) literatura, krásná literatura

Periodikum – dokument, který je vydáván v určitém intervalu

Být k dispozici – být připravený k ...

4. Jak vzniklo slovo „knihobudka“?

4b.

Skládáním – kniha, budka

Napiš alespoň 3 slova vytvořená stejným způsobem: velkoměsto, teploměr, zeměkoule, trojlístek, samoobsluha...

Pro zvědavé:

Kde v Turnově najdete knihobudku? (Hledej na internetových stránkách, případně tato místa navštiv, poříd' dokumentaci.)

Návrh hodnocení:

Celkem 14 bodů

body	hodnocení – známky
12–14 bodů	1
9–11 bodů	2
6–8 bodů	3
3–5 bodů	4
0–2 body	5

5.2 Tematický blok č. 2 – „Osobnosti regionu, cestovatelé“

5.2.2 Téma č. 2. „Osobnosti – Čeněk Paclt – dobrodruh a cestovatel“ – řešení

Cestovatel a dobrodruh Čeněk Paclt (1813–1887)

(řešení)

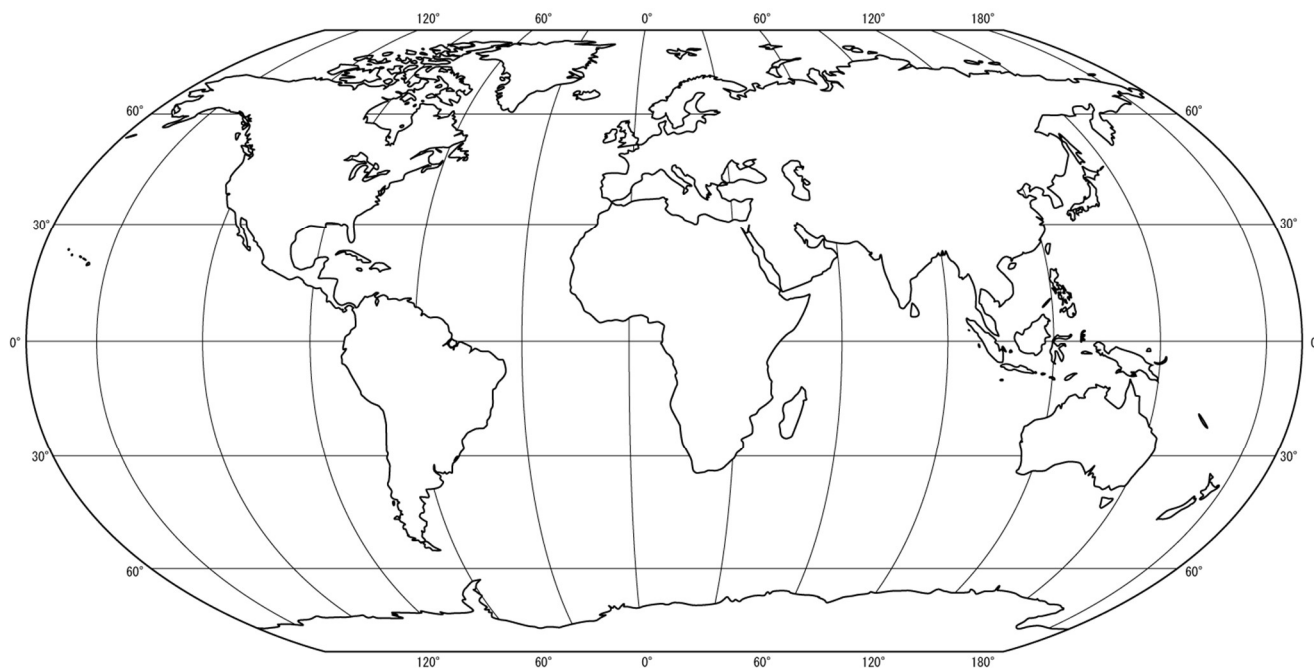
Odpovězte na otázky:

1. Mohl se Čeněk Paclt potkat s Antonínem Markem? **Ano**
2. Čím se Čeněk Paclt vyučil a kde? **Mydlářskému řemeslu, v Jičíně**
3. Existuje rodný dům Čenka Paclta i dnes? **Ne, pamětní deska na nové budově – hotel Korunní princ**
4. Navštívil Čeněk Paclt i Asii? **Ano**
5. Čím byl Čeněkův bratr Antonín? **Majitel sklářské huti**
6. Byl Čeněk Paclt vlastenec? **Ano, velký („starý husita“, „potomek husitů“)**
7. Na kterém kontinentu je Čeněk Paclt pohřben? **V Africe**
8. Jaké bylo cestovatelské prvenství Čenka Paclta? **Jako první Čech navštívil pět kontinentů**
9. Jak se jmenoval cestovatel žijící ve stejné době? **Emil Holub, mladší „kolega“ Č. Paclta**

Úkoly pro zvědavé:

1. Zaznamenejte v průběhu prezentace do mapy světa cesty Čenka Pacla (pokuste se zachytit i konkrétní roky).

- 1846–1857: USA, Mexiko, Brazílie
- 1846: Antverpy – New York
- 1853: New York – Londýn – Le Havre
- 1853: Brémy – New York
- 1856: Savannah – Rio de Janeiro
- 1857: Rio de Janeiro – New York

- 1857–1866: Austrálie, Indie, Nový Zéland
- 1857: New York – Melbourne
- 1859: Melbourne – Kalkata
- 1860: Kalkata – Singapur – Hongkong – Adelaide
- 1862–1863: Sydney – Londýn – Paříž
- 1864: Hamburk – Londýn – Sydney
- 1865: Sydney – Hokitiky (Nový Zéland)
- 1866: Taranaki – Sydney – Londýn

- 1870–1887: Jižní Afrika
- 1870: Southampton – Kapské Město

2. Navštivte některá místa v Turnově spojená s Č. Pacitem.

Např.: Pactova huť, hotel Korunní princ...

5.3 Tematický blok č. 3 – „Ještěd, Jaroslav Rudiš“

5.3.1 Téma č. 1 – „Ještěd – Grandhotel – Jaroslav Rudiš“ – řešení

1. Ještěd – asociace (první část hodiny)

Asociace ke slovu: Ještěd (*individuální řešení*)

2. Ještěd očima Fleischmana – hlavního hrdiny románu Grandhotel J. Rudiše – v ukázkách – práce s ukázkami Adept budoucnosti, Tak tady žiju a pracuju z audioknihy J. Rudiš – Grandhotel: <https://www.alza.cz/media/grandhotel-d341171.htm>

3. Informace o Ještědu rozděl:

Vše o samotném otevření hotelu:

- Hotel otevřeli 21. září 1973 přesně v deset hodin ráno
- Hotel otevřeli s velkou slávou
- Z hlavního města přijela televize a natočila desetiminutovou reportáž
- Vystoupila místní dechovka, která zahrála osm polek, šest valčíků a překvapivě i jedno blues
- Pionýři předali stavbařům čtyřicet rudých karafiátů
- Snědlo se tři sta padesát tři šunkových chlebíčků, vypilo dvě stě padesát tři piv a deset lahví pravé sovětské vodky
- Zdravici poslal i prezident republiky, nemocný generál, co porazil nacisty v Dukelském průsmyku

Informace o stavbě na Ještědu, které hl. hrdina uvádí:

- Grandhotel visí ve výšce 1012 metrů nad mořem
- Kopec se dřív jmenoval Jeschken. A předtím Jeschkenberg. A předtím Jeschenberge. A předtím Jesstied. A předtím Jesstiedr. Jméno kopce prý má co dělat buď s nějakým ježkem, nebo s nějakou jeskyní
- Je to kruhová raketa vysoká 90 metrů, co se nahoře zužuje. Postavili ji z hliníku, co se z něj dělají vidličky a nože na pionýrské tábory, a z laminátu, co se z něj dělají kánoe a pramice na skautské tábory

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jak vnímá hotel Ještěd hlavní hrdina?

- Není to hotel, ale obří továrna na mraky
- V hotelu, kde je vše kulaté, můžete zabloudit stejně snadno, jako můžete zabloudit v mlze
- Je to hotel, nad kterým začíná nekonečno, který někdy na celé týdny, měsíce a možná roky zmizí v mracích anebo nad mraky, takže ho nikdo nehledá
- Hotel, kterým se prohání vítr a kymácí s věží tak lehce, jako by to byla zapomenutá loď

5.3.2 Téma č. 2 – „Jaroslav Rudiš – Grandhotel (metoda volného psaní)“ – řešení

Autor: Jaroslav Rudiš

Název díla: Grandhotel

Jméno hlavního hrdiny: Fleischman

Informace o hlavním hrdinovi z ukázek:

Adept budoucnosti, Tak tady žiju a pracuju:

1. Fleischman se narodil 21. září 1973 v Liberci.
2. Žije a pracuje v hotelu na kopci – na hoře Ještěd.
3. Občas řve na Jégra, zřejmě za to může nadmořská výška (1012 m nad mořem).
4. Nikdy nebyl skautem a z pionýra ho vyhodili.
5. Občas zabloudí sám v sobě.
6. Má doktorku (podle ní se to občas stává).
7. Uklízí v hotelu, který je „kormidlem jeho života“, – nosí kufry, vysypává popelníky, doplňuje prezervativy, stírá prach, opravuje rozbité kohoutky i popraskané dlaždičky.
8. Je Fleischman pro všechno.
9. Pije žlutou limonádu a jí sušenky.
10. Pozoruje lidi, hlavně holky, zachraňuje ty, které se přijedou na Ještěd zabít.
11. Třikrát denně měří počasí, píše si deník a pozoruje mraky.
12. Počasí a mraky považuje v životě za velmi důležité.
13. Nechce mít žádná tajemství.

Fleischmanův vcelku obyčejný život na Ještědu se ale postupně mění...

(Metodou volného psaní napiš, co se asi mohlo Fleischmanovi přihodit. Informace z PL použij podle vlastního uvážení, můžeš se inspirovat vším, co jsi doteď o díle slyšel/a a viděl/a. Pro svůj příběh vymysli název. Na úkol máš 10 minut)

Pravidla volného psaní:

1. Piš po celou stanovenou dobu vše, co tě k tématu napadá.
2. Piš souvislý text, ne jen jednotlivá hesla nebo body.
3. Nevrať se k napsanému, neopravuj, nevylepšuj, co jsi napsal/a.
4. Pokračuj v psaní, i když tě nic nenapadá, zapisuj i pomocné věty („Ted' mne nic nenapadá...“), ale snaž se vrátit k tématu.
5. Nenech se ve svých nápadech brzdit pravopisem

(individuální řešení)

5.4 Tematický blok č. 4 – „Josef Dlásk“

5.4.1 Téma č. 1 – „Josef Dlásk a jeho zápisky I“ – řešení

- 1) Co je na **obrázku**?*Dláskův statek*.....
- 2) Zapisuj vše, co tě napadne v souvislosti s touto stavbou:

Příklady řešení: Dolánky u Turnova, součást Muzea Českého ráje, tematické výstavy, kulturní akce a lidové slavnosti – masopust, posvícení, Velikonoce, Vánoce..., tradiční lidová architektura, kulturní památka, skládaná lomenice typická pro Pojizeří, sedlák Josef Dlásk, železniční zastávka Dolánky, řeka Jizera

atd.....
.....
.....
.....

- 3) **Hra na reportéry** – projdi se po třídě a zjisti:

Zapiš jména těch, kteří už navštívili Dláskův statek.	Najdi někoho, kdo NIKDY na statku nebyl.	Co spolužáci na statku viděli?

Individuální řešení

- 4) **Volné psaní** – zhodnocení hodiny.

Časový limit: 2 minuty.

Napište metodou volného psaní stručné zamyšlení nad tím, co vám hodina přinesla, jak se vám pracovalo, co vám pomáhalo, co naopak rušilo, co se vám líbilo či nelíbilo, navrhněte případné změny.

.....
.....
.....
.....

Individuální řešení

5.4.2 Téma č. 2 – „Josef Dlask a jeho zápisky II“ – řešení

1) Co se vám vybaví, když se řekne jméno **Josef Dlask**?

- byl český písmák a sedlák, který žil na statku v Dolánkách u Turnova
- měl kladný vztah k hudbě, hrál na varhany
- zhruba kolem roku 1800 začal zapisovat své paměti
- díky jeho zápiskům víme, jak vypadal život na statku v Dolánkách
- součástí zápisků je i doslova opsaná kniha *Vejtah světa* od Jiřího Václava Paroubka z roku 1765, Dlask dále vypisoval události z českých dějin
- zajímavostí z jeho života je jeho pokus o létání, sestrojil si křídla z husího peří, jeho snaha ale nebyla úspěšná, po seskoku přistál totiž na hnojišti

2) **Skupinová práce.** Čteme text podle zadaných rolí.

Spojovatel – hledá spojení mezi textem a vlastním životem, pátrá po podobnosti mezi tím, co stojí v textu a vlastní zkušeností

Mistr pasáží – vyhledává části textu, které jsou zajímavé a stojí za to si je zapamatovat

Ilustrátor – kreslí, zajímá se o vizuální vidění textu

Tazatel – zajímá se o smysl textu, vymýšlí otázku/otázky k textu

Každý si přečte text a dále pracuje s textem podle své role. Text si každý čte potichu sám pro sebe. Můžete si v textu podtrhávat, dělat poznámky či používat symboly, které vám pomohou s lepší orientací v textu.

Ukázka

1794

Toho roku se stavěla světnice ode dřeva a chlív a maštel od kamena a hoření vrata a u dolní zahrady se plaňky o dva řady stromů víc vysadilo. Já sem se u toho hrozně napracoval, až sem celý zamrňavěl.¹

1809

Dne 14. listopadu narodil se Josef Dlask, syn, v neděli večer v 8 hodin. Byly skvostný křtiny, ale otec můj nechtěl bejt doma. Odešel do mlejna a nedal se uprosit. Kmotrové byli tito: Václav Formánek z Modřic, švagr, Antonín Skála, mynář dolánecký, Jan Petr Durych, kapelník turnovský, sestra Terezie Riška mašovská.²

¹ DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 184.

² DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 186.

1840

Dne 1. a 2. ledna byly oblaka zrána zarděny jako oheň a sloupy od slunce stály až na den. Pak po s. Třech králích uhodily velký mrazy až do Jména Ježíše a na ten den přšlo a zase právě ve středu ráno zde ve 3 hodiny s půlnoci zase se ledy spustily, ale (byly) vysoko, až nám lávka vzaly na pole šenkýřovo. A také on je rozřezal. Ledy byly tlustý až $\frac{3}{4}$ lokte. Toho roku málo sněhu bylo, ale mrazy až přes sv. Marka.

Toho roku dne 7. dubna v pondělí zasypali se dva lidé z Mašova, dcera France Kosaře 16 let stará, pak syn Janků, baráčníka, 16 let starý, při děláni cesty za Valdštejnem u Čertovy ruky, co se jede ke Skále. Také měli funus najednou. Taky sem byl se synem, a když sme šli přes rynek, zvonili u svatého Mikuláše zrovna hrubým zvonem, a tu se (zvon) roztlouk, tu hned pukl. Také ten den se měla zasypat třetí děvečka, taky tam nádeničila. Však ona šla o polednách domů, protože měla řezavku, po břiše velký bolení, tak jí někdo poradil, aby si koupila rumu od kupce, aby to vypila, že jí bude dobře. Ona hned nechala tý práce a šla do města Turnova, a tak se zmátla, že místo rumu řekla olium (kyselina sírová), a jak domů přišla, hned ho vypila a hned bylo za pár hodin po ní. Tak byli všecy tři (v) jednu hodinu pryč.³

...

3) Místo pro vaše poznámky, otázky, obrázky a postřehy.

Individuální řešení

4) **Hodnocení.** Odpovězte samostatně na následující otázky. Poté diskutujte a sdílejte své názory.

Jak se vám text četl?

Byl pro vás srozumitelný?

Rozuměli jste všem slovům?

Co vás v textu zaujalo po obsahové stránce?

Co jste si zapamatovali?

Bylo v textu něco, co vás překvapilo?

Přečetli byste si rádi další části Dlaskových zápisků? Proč ano? Proč ne? Zdůvodněte.

³ DLASK, Josef, KULÍŠKOVÁ, Alžběta, ed. *Zápisky sedláka Josefa Dlaska: měl jsem nestálé štěstí*. V Turnově: Muzeum Českého ráje, 2015. ISBN 978-80-87416-21-1. Strana 218.

Individuální řešení

5.5 Tematický blok č. 5 – „Čtenářská dílna – Pověst O Čertově ruce“ – řešení

5.5.1 Téma č. 1 – „Pověst O Čertově ruce – 1. část“

5.5.2 Téma č. 2 – „Pověst O Čertově ruce – 2. část“

1) Brainstorming – obrázek: řešení vyplývá z aktuálních nápadů a postřehů žáků

Obrázek: zdroj: VELARTOVÁ, Jaroslava, ed. 10 zastavení v Českém ráji. Nakladatel Libor Velart. ISBN 80-900035-1-6. Strana 18.

Otázka	Tip	Ověření
Kdo by mohl být na obrázku?	Nešťastný muž	Chalupník a čert
O čem pověst bude?	Někdo něco ztratil, něco se mu nepovedlo...	O chudém chalupníkovi, který potkal v lese čerta. Ten mu pomohl z bída výměnou za to, že mu dá na oplátku něco, o čem doma neví.
Kde se pověst odehrává?	V lese, na pasece, na venkově...	Pelešany, Valdštejn, Český ráj

2) Píšeme příběh podle klíčových slov.

Klíčová slova: chalupník, bída, myslivec, kostel skála

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Individuální řešení

Čtení pověsti:

Dlouho, dlouho tomu, co v Pelešanech žil chalupník Bárta. Chudý byl jak kostelní myš, chaloupku měl malou, střechu na stranu pokrčenou, porostlou netřeskem. Těžké bylo živobytí pro Bártu i pro jeho ženu. Bárta tu i tam u sedláků poděkoval, jeho žena také, a když u těch nebylo co dělat, chodil do lesa na klesti, aby si alespoň na zimu zásobu udělal, aby se ženou zimou neumřeli.

Vypravil se tak jednou do lesa a celý půlden chodil a dohromady nic nenasbíral. Tak mu tak nějak šlo hlavou, jaký má život neutěšený, jen starosti a bídu. Usedl s nůží na pařez, hlavu sklonil do dlaní a div že neplakal. Ani kale neposlouchal, co se kolem děje, když tu mu kdosi zaklepal na rameno. Bárta zdvihl hlavu. Před ním stál nějaký pán, v mysliveckém obleku, osmahlých lící, v dlouhém plášti a klobouku se zeleným perem. Tenkými prsty se probíral v černém plnovousu a s jízlivým úsměvem v černých, uhrančivých očích hleděl na Bártu. „Čeho si přeješ, pane?“ ptal se chalupník.

Otázka	Tip	Ověření
Koho si myslíte, že chalupník Bárta potkal?		

Tipy vyplývají z aktuálního předvídání textu. Jsou tedy individuální.

Pán se zasmál, jako když křemínky přesýpá, a povídá: „Dívám se tak na tebe, Bárto, a zdá se mi, že s tím svým životem valně spokojen nejsi.“ Bárta se sice podivil, odkud pán zná jeho jméno, ale hořce odpověděl: „Bodejť bych byl! Od úsvitu do západu slunce se jen plahočím, nic z toho nemám a dnes nevím, co budu zítra jíst. Jen suchý chléb a trochu mléka, to je celé, co dám do úst, a musím být ještě rád, že tohle je.“ „Vím, vím,“ povídá pán a hlavou přikyvuje, „a proto jsem přišel, abych ti pomohl.“

Chalupník udiveně povstal a hleděl na pána, jak ten by mu chtěl pomoci. „Inu tak, uděláme výměnu. Když mi dáš, o čem doma nevíš, z bídy ti pomůžu.“

Otázka	Tip	Ověření
Co doma asi má? O čem neví?		

Chalupník zavrtěl hlavou: že by on měl doma něco, o čem neví? Chaloupka byla chudá, a tak si myslil, že si z něho pán tropí jen dobrý den, a rád přikývl. „I tak si to vezmi, jen když nás vysvobodíš z té prokleté bídy!“

Pán vzal chalupníkův pytel, až po okraj jej naplnil listím, zavázal a povídá: „Tenhle pytel si vezmi na záda a rozvaž jej až doma. A pamatuj si, že za čtyřicet let si přijdu v devět hodin pro ono slíbené.“

Než se chalupník nadál, nebylo po myslivci ani stopy, jen sirný zápach po něm zbyl. Bárta pojalo neblahé tušení, že to byl čert. Ale mávnul rukou a hodil si plný pytel přes rameno. Až se prohnul, jak byl těžký. Že však pánovi slíbil, že se do pytle podívá až doma, potlačil svoji zvědavost a spěchal domů.

Otázka	Tip	Ověření
Co bude v pytli?		
Jak bude Bárta reagovat, až přijde domů? Co ho doma čeká?		

Sotvaže překročil práh dvora, postavil pytel na zem a zvědavě jej rozvázal. Údivem vykřikl. Pytel byl vrchovatě naplněn dukáty. Ted' se teprve Bártovi rozjasnilo a poznal, že v lese mluvil s čertem. S neblahou předtuchou vcházel do chalupy. Když otevřel dveře, viděl na loži ženu a vedle ní malé děťátko, novorozeně, které tiše dřímalo, špulíc ústa. Žena se slabě usmála na manžela a ukazujíc na dítě, tiše řekla: „Podívej se, synek se nám narodil.“

Ale Bárta se neradoval. Jen schmuřil čelo při pomyšlení, že by tohoto synečka měl po dvaceti čtyřech letech vydat ďáblu. Jeho žena si to špatně vyložila, že prý snad z tohoto přírůstku má strach, že bude muset víc pracovat. Mávl rukou.

„I to nic, jsem jen unavený, jak jsem chodil po lese, ale ted' nám bude dobře. V lese jsem našel pytel plný peněz, snad jej lupiči pohodili.“

Žena se radovala, že je konec bídy, a otec Bárta musel skrývat svoje starosti, když si pomyslí, za jakou cenu peníze dostal.

Koupili statek, k němu pole a hospodařili. Dobře se jim dařilo. Synek, kterému dali jméno Jiřík, rostl jako z vody, rodičům pro radost. Největší jeho radostí bylo vzít si knihu a prohlížet si staré obrázky. Brzy se i písmenka u pana faráře číst naučil, a jak dospíval, rád posluhoval při mši. Brzy vyšel vesnickou školu, a že měl chytrou hlavu, přimlouval se kantor, aby synka poslali do latinských škol. A tak sedlák Bárta s těžkým srdcem synka poslal do škol až do samé Prahy. A když potom synek dospěl, projevil přání stát se knězem, proti čemuž ani otec, ani matka nic neměli.

Otázka	Tip	Ověření
Jak bude příběh pokračovat?		
Napadá vás, jak mladého muže zachránit?		

Léta utíkala, vysvěcení se blížilo, a že Jiřík měl tak rád rodiče, sám představený semináře se přimlouval, že byl určen jako kaplan do blízké vesnice. Ale starého Bártu svírala starost, když se blížil čtyřicetý rok. Žena to na něm pozorovala, svěřila se s tím synovi a oba společně na otce udeřili, co že mu je. A tak jim starý Bárta pověděl všechno. Syn se zamyslel a povídá: „Zrovna v neděli tomu bude čtyřicet let, co jsem se narodil. V ten den sloužím na Valdštejně první mši svatou. Když budu do devíti hodin hotov se mší, nebude už čert nikdy na mne mít právo. Modlete se za mne a vše dobře dopadne.“ A tak se také stalo.

Již od časného rána klečeli oba rodiče před oltářem a horoucně se modlili za synovu spásu. A právě když Jiřík doříkával „Amen“, čert kolem kostela proletěl, až se zvedlo povětří veliké, podobné bouři. Hrom bil, to jak čert zuřil, že mu lidská duše unikla.

Ještě když lidé vycházeli z kostela, zaslechli ve skalách těžkou ránu, jako když hrom udeří. S údivem si pak ukazovali na jediné skále otištěných pět čertových prstů, jak se ďábel v rychlém letu skály zachytil. A té skále se od té doby říká Čertova ruka.⁴

3) Pokuste se vymyslet název pověsti.

.....

Možné varianty: Čertova ruka, O chalupníkovi z Pelešan, Jak čert pomohl chalupníkovi z bídy...

4) Pětilístek – chalupník Bárta

Řádek č. 1	Bárta
Řádek č. 2	2 přídavná jména (jaký je?)
Řádek č. 3	3 slovesa (co dělá?)
řádek č. 4	Věta o čtyřech slovech, která se vztahuje k 1. řádku
Řádek č. 5	Synonymum k 1. řádku.

Bárta

Chudý pracovitý

Hospodaří důvěřuje bojí se

Poznal, že potkal čerta.

Chalupník

Toto řešení je pouze ilustrační.

⁴ VELARTOVÁ, Jaroslava, ed. 10 zastavení v Českém ráji. Nakladatel Libor Velart. ISBN 80-900035-1-6. Strana 17–18.

5.6 Tematický blok č. 6 – „Židé v Turnově“

5.6.1 Téma č. 1 – „Židé v Turnově I“ – řešení

Práce s tabulkou – přečtěte si věty v tabulce.

Všimněte si sloupečku před a za větami.

Do sloupečku před větami si každý napište velké tiskací A (jako ANO), pokud si myslíte, že je věta pravdivá.

Pokud si myslíte, že to bylo jinak či s obsahem věty nesouhlasíte, napište velké tiskací N (jako NE).

	V Turnově bylo nutné sehnat ubytování pro židovské uprchlíky, kteří k nám přišli ze zabraného pohraničí.	
	V Turnově byl obnoven vlastní rabinát.	
	V roce 1939 žilo v turnovském okrese zhruba 50 Židů.	
	Uprchlé rodiny, které přišly do Turnova, pocházely především z oblasti Jablonecka a Liberecka.	
	Turnovští Židé byli deportováni do Terezína.	

Individuální řešení

Pravopisný úkol – doplňte chybějící písmena a rozhodněte, kde se píše malé/velké písmeno.

Doposud žádná tragédie nezasáhla do života ž/Židovských obyvatel na t/Turnovsku a koneckonců v celé e/Evropě tak významným způsobem, jak se to mělo stát v letech následujících. Představenstvo místní obce čekal nesnadný úkol postarat se o ubytování ž/Židovských uprchlíků z obsazených pohraničních oblastí. Jejich masový příliv do města a okolí způsobil takovou situaci, o níž by se v přecházejících letech nikdo ani neodvážil uvažovat: prostřednictvím m/Mladoboleslavského rabína g/Goldmanna došlo k jednání o zřízení opětovného vlastního rabinátu v t/Turnově z důvodu nenadálého zvýšení počtu ž/Židů. Návrh ovšem nebyl obcí v m/Mladé b/Boleslavi akceptován.

Dne 28. srpna 1939 byl v t/Turnovském okrese přítomen 221 ž/Žid. Toto číslo se neustále měnilo, neboť výsledný počet ž/Židů, ubytovaných na t/Turnovsku v době zabrání pohraničí od začátku deportací, byl značně vyšší. Jejich počet kolísal podle toho, jak se některým podařilo dostat do zahraničí, případně pokud si t/Turnov zvolili pouze za dočasnou destinaci. Uprchlé rodiny pocházely v největší míře z průmyslových center j/Jablonce n/Nad n/Nisou a l/Liberce a nežádka se objevují ž/Židé i ze vzdálenějších oblastí, nejednou příbuzensky spojení s t/Turnovskými rodinami.

V roce 1941 jsou již někteří ž/Židé zatčeni, tehdy ještě jako političtí vězni, a odvezeni do koncentračních táborů.

....

Tragédie t/Turnovských ž/Židů, ať již starousedlíků nebo uprchlíků, je v největší míře dovršena 16. ledna 1943, kdy jsou ve většině odvezeni transportem Cm ze shromaždiště na hradě v m/Mladé b/Boleslavi do t/Terezína a odtud záhy 20. ledna 1943 transportem Cq do o/Osvětimi.⁵

Volné psaní

Časový limit: 3 minut

Ohodnoťte dnešní hodinu. Napište:

- co nového vám hodina přinesla
- co jste se dozvěděli
- jak se vám pracovalo

Využijte celý časový limit, nevracejte se k již napsanému, neškrtejte, nechte plynout vaše myšlenky. V tuto chvíli se nenechávejte omezovat pravopisem. Vyjádřete se i kriticky. Pokud jste byli s nějakou částí hodiny nespokojení, navrhněte řešení.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Individuální řešení

⁵ DUBINOVÁ, Terezie a Pavel JAKUBEC. *Židé na Turnovsku*. Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2010. ISBN 978-80-254-8407-4. Strana 44–46.

5.6.2 Téma č. 2 – „Židé v Turnově II“ – řešení

- 1) **Opakování** z minulé hodiny. Vytvořte ve skupině **dvě otázky** k tématu z minulé hodiny. Využijte tato tázací slova:

Kdo?

Jak? Jaký?

Co?

Kde?

Kdy?

Proč?

Kolik?

Odkud? Kam?

Individuální řešení

- 2) Čtení textu **metodou I.N.S.E.R.T.**

Metoda I.N.S.E.R.T. – je metoda, kdy si budete dělat během čtení textu následující poznámky:

- ✓ Udělejte fajfku tam, kde se v textu potvrzuje to, co jste již věděli.
- + Udělejte plus, pokud se dozvídáte informaci, která je pro vás nová a také důvěryhodná.
- Udělejte minus, pokud to, co čtete, neodpovídá tomu, co víte. Tímto symbolem můžete označit i to, co je v rozporu.
- ? Udělejte otazník tam, kde se objeví informace, které nerozumíte či tam, kde byste se rádi dozvěděli více.

Po válce se vrátilo 19 Židů. Ti se snažili život obce obnovit. Po roce 1948 však někteří emigrovali a zbylí neměli sílu a finance vést náboženský život a pečovat o synagogu. Budova synagogy byla předána podniku Drobné zboží Pardubice, který ji využíval jako skladiště. Koncem 60. let proběhla radikální přestavba budovy. V místech bývalé bimy (řečniště) byl zasazen železobetonový sloup, který podpíral nově vytvořené betonové patro na úrovni ženské galerie. Ozdoby svatostánku byly rozbity, stejně tak rituální umyvadlo, jehož výklenek dělníci zazdili.

Stejný osud potkal výklenky (niky) v mužské modlitebně. V rohu předsíně byl postaven nákladní výtah se šachtou proraženou v podlaze ženské galerie. Z rohu mužské modlitebny a ze ženské galerie byly proraženými dírami ve zdi vedeny rampy do protějších domů, po kterých se vozilo zboží. Původní dveře byly překryty a otlučeny plechem. Unikátní malovaný strop doznal značného poškození nešetrnou instalací zářivek.

Z původních předmětů se zachovaly liturgické předměty, které byly v roce 1941 a znovu v 50. letech uloženy v Židovském muzeu v Praze (stříbrná koruna, nástavce, štít a ukazovátko na Tóru, pláštíky), a dále dřevěné desky Desatera, které neznámý člověk odnesl v době přestavby na skladiště do místního Muzea Českého ráje. Svitky Tóry z turnovské synagogy potkal stejný osud jako dalších zhruba 1500 svitků z českých a moravských synagog: v roce 1964 je komunistická vláda svévolně zcizila ze zestátněného Židovského muzea, kde byly uloženy, a prodala je do zahraničí. V současné době je spravuje nadace se sídlem v Londýně, která je opravuje a propůjčuje fungujícím židovským komunitám po celém světě.⁶

Individuální řešení

3) **Hodnocení dnešní lekce metodou volného psaní.**

Individuální řešení

⁶ DUBINOVÁ, Terezie, JONGELING, K., JONGELING-VOS, G. J. *Synagoga a židovský hřbitov v Turnově*. Turnov: Město Turnov – Odbor cestovního ruchu, 2009. Strana 10–11.

5.7 Tematický blok č. 7 – „Návštěva Muzea Českého ráje v Turnově – Čteme v kronikách“

5.7.1 Téma č. 1 – „Kronika a její význam I“

5.7.2 Téma č. 2 – „Kronika a její význam II“

1) Místo pro vaše poznámky k tématu **MUZEUM**: *individuální řešení*

2) **Oddělení muzea.** Ke každému oddělení muzea přiřadte správnou fotografii:

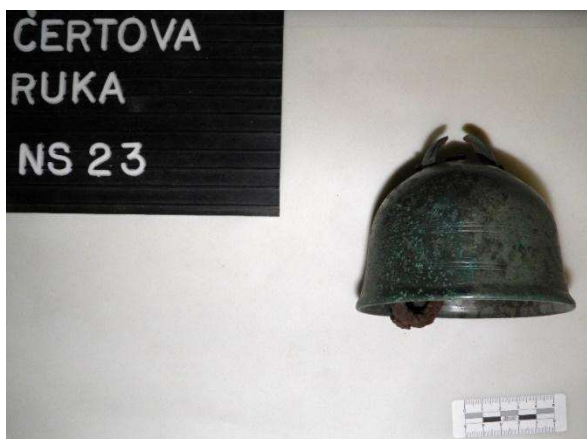
Oddělení muzea jsou:

1. Historie
2. Archiv
3. Historie umění
4. Mineralogie
5. Archeologie
6. Etnografie a umělecké řemeslo
7. Knihovna

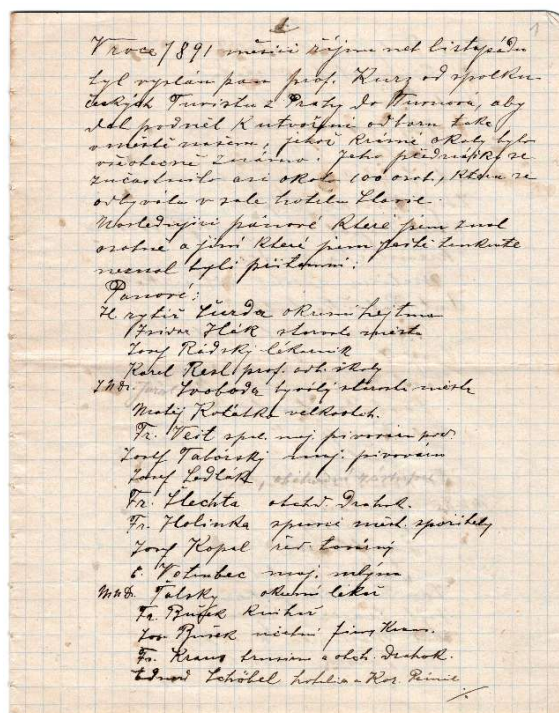

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

A, zdroj: Muzeum Českého ráje

B, zdroj: Muzeum Českého ráje

C, zdroj: Muzeum Českého ráje

D, zdroj: Muzeum Českého ráje

E, zdroj: Muzeum Českého ráje

F, zdroj: Muzeum Českého ráje

G, zdroj: Muzeum Českého ráje⁷

1. Historie	2. Archiv	3. Historie umění	4. Mineralogie	5. Archeologie	6. Etnografie a umělecké řemeslo	7. Knihovna
D	B	E	G	A	C	F

⁷ Zdroj: Muzeum Českého ráje v Turnově, obrázky exponátů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- 3) **Skupinová práce.** Vytvořte krátkou prezentaci období, o kterém jste si přečetli v kronice. Zamyslete se také nad výpovědí fotografií, které text doprovází.

Individuální řešení podle dané ukázky z kroniky
